

Izšla vsak dan razen nedelje in praznikov.
Izšel dnevno razen nedelje in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in administracija
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 S. Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO—TRINAJST

Črna lista
15. 11. 1926

Priloga do naslednjega števila: januarja 22. 1926, in do naslednjega števila: marca 5. 1926.

Chicago, Ill., ponedeljek, 15. novembra (Nov. 15), 1926.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 268

“Revelry” je mrzel curek za administracijo

“Revelry” (Razposajeno veselje) ni zgodovinska novela, oziroma na zgodovinske fakte, ampak je le predstava, ki dreza v nos Američane z gnilih relikvijami iz preteklosti.

Washington, D. C. — (F. P.) Ves Washington je prepojen z diskuzijo — večinoma cinično — o škandalih, ki so spremljali Hardingov režim ob času, ko je Calvin Coolidge hotel odvrniti preiskavo grafta in korupcije, ki je označevala povratek republikanske stranke k moči v glavnem mestu. Kajti izšla je knjiga “Revelry”, takozvana zgodovinska novela svojega časa. Samuel Hopkins Adams je očrtal v knjigi mešanico zagnanih referenc vseh glavnih značajev v umazani drami ohijske “gange”, Teapot Doma in justičnega departmanta. Učinek je ogaben, kakršnega lahko pričakuje najboljši razočaran državljan. Bela hiša se trese nejevolje.

Willis Markham je lahko miseln političar, ki je naklonjen svojim prijateljem, katerega je nepošten parlamentarni zakulisnik porinil v predsedništvo Združenih držav. On igra “poker”, piše močno, in se dobro počuti v družbi kriminalnih značajev, ki ga ljubijo kot prijatelja in se ga poslužujejo kot orodja za oplenjenje vlade in javnosti. Njihna privatna morala soglašajo z njimi besedami, ki se najdejo v v človeških nizinah. V misteriozni mali hiši na Floridi igrajo za denar, se prepajajo in tepejo med seboj. Tu je “samomor”, kupčija z oljnim delnicami, kabinetni član, ki ni mogel v prejšnjem letu plačati svojih davkov, naenkrat lahko kupi veliko posestvo za živinorejo. Njim je na sledu senator, neumoren pri zbiranju faktov, na podlagu katerih misli obtožiti prizadete zaradi oplenjevanja vlade. Tu je mala vladna stenografka, ki ima obsežne dokumente, ki jih mora “ganga” kupiti. Tu je kabinetni uradnik, ki je za privat-

ne monopole zaradi svetovne do-brote. On je državni tajnik. Končno se steklena palača ubije. Willis Markham ni prava žrtev tragedije, ki jo je ganga vsilila z brezobzirno aroganco. On umrje, ker je po pomoti izpil strup, a se brani, da mu dajo protistrup. Njegovi prijatelji se zarotniško dogovore, da prikrivajo, da je umrl zaradi za-vržitega strupa. On postane mučnik. In ker se deželi pokaže kot mučenik, je sled graftarjev in njih tovaršev izbrisana.

“Revelry” ni novela v literarnem smislu, tudi ni historična z ozirom na resničnost faktov. Ampak je predstava, ki dreza američkemu ljudstvu v nosnice z vsemi gnilih relikvijami Harding-Coolidgevega časa. Če je bila spisana in izdana, da dela stitnosti Beli hiši in njenim sate-litom, ali da izpodbuje k preiskavi o dogodkih v mali zeleni hiši na cesti K. in v McLeanovi hiši na cesti H., kot so bili opisani pred senatnim odsekom pred dvema letoma, tega avtor ne pojasnjuje.

“Prišel je tudi”, pravi, ko opi-suje prizor na smrtni postelji, podpredsednik, ki kmalu postane predsednik, in ki je gledal ne-zapodljivo na umirajočega človeka s svojimi praznimi očmi in mu je zaoblubil, da ostane pri Markhamovi politiki. Podpredsednik Elliot ni poznal Markhamove politike. Ravno-tako jo ni poznal Markham. Pa-tudi nihče drugi. Ampak vsa-eno je zadelo v črni ko je to bilo splošno po brojavu so-cijalizirane tiska.

Onega dne, ko je na stotine časniskih poročevalcev šturalo naprej izdane kopije “Revelry-ja”, je Albert W. Fall prišel v Washington, da se zaslisi na zveznem sodišču na obtožbo za-radi zarote pri sleparijah Teapot Doma. Njegova obravnava kma-lu prične, ampak on ni prav nič izgubil na zaupnosti, ki jo je imel, ko je pomagal obvladati Hardinga. On je naznanil, da je prepričan, da bo oproščen.

ČIKAŠKA FEDERACIJA SE SPONINJA ŽRTEV

Sprejela je spominke resolucijo. — V nji je proslavila žrtve kot predbojevnike za osemur-ni delavnik.

Chicago, Ill. — Znanih žrtv, ki so padle kot predbojevniki za osemurni delavnik in ki jih me-šansko časopisje navadno na-zivlje “anarhiste” iz leta 1866, se je spominila čikaška delavska federacija. Obletnica teh delav-skih mučnikov pade ravno na enajstega novembra, ki je zdaj dan premirja. Teh žrtv, ki jih je država Illinois linčala postav-no pred 39 leti in ki jih je kapi-talistično časopisje dosledno imenovalo zakrknjene hudodel-ce, se je spominila Čikaška delav-ska federacija na ta način, da je sprejela spominke resolucijo, v kateri jih imenuje pionirje za priporitev osemurnega delavni-ka.

Te postavno linčane žrtve, med katerimi sta Albert Par-sons in August Spies najbolj ka-rakteristični osebi, so obdržale v mesecu maju leta 1886 po-polnoma miren shod na Haymar-ketu. Naenkrat je nekdo vrzel bombo in več policajev je bilo ubitih in pohabljenih, ko so poli-cijske čete primarširale, da raz-členijo shod v interesu privatnih bižniških interesov. Nihče se da-ne ne ve, kdo je vrzel bombo, in tudi do danes še ni bilo doka-

zani, kdo je vrzel bombo. De-lavci onih časov so trdili, da je bombo vrzel najemnik privatnih bižniških interesov, da so imeli priložnost potlačiti gibanje za pri-boiritev osemurnega delavnika. Albert Parsons, August Spies, Schwab in Fielden so bili obešeni. Ling si je pred obešenjem sam končal svoje življenje, tri-je so pa bili obsojeni na težko jetniško kazen. Zadnje tri je kasneje guvernir Altgelt izpus-til na svobodo z besedami: “Jaz jih ne pomislom, ampak jih iz-pustim iz ječe, ker je bila sodba krivivna.”

Skozi trideset let so se prija-telji, katerim so ti dogodki zna-ni, trudili, da Čikaška delavska federacija prizna oficijelno 11. novembra kot dan, ko so padle prve žrtve za priboiritev ose-murnega delavnika. Zdaj je pa Čikaška delavska federacija pri-znala 11. november oficijelno ravno ob času, ko McCutcheon, znani kartunist dnevnika “Chi-cago Daily Tribune” imenuje 11. november “fekarski dan pre-mirja”. Resolucija je bila na-sej Čikaške delavske federacije sprejeta skoraj soglasno.

August Spies je rekel pod vi-slicami znane krilate besede: “Čas bo prišel, ko postane naše molčanje v grobovih močnejše, kot glasovi, ki jih danes zadavi-ne ne ve, kdo je vrzel bombo, in tudi do danes še ni bilo doka-

Nova priganjaška me-lo-da v Fordovem podjetju

Stari delavci bodo morali kmalu zapustiti podjetje.

Seattle, Wash. — “Ali misli-te, da bi lahko izvršili malo več dela?” Tako se glasi vprašanje na listikih, ki jih razdeli predde-lavec v Fordovem podjetju. Ako delavec pritrdi, da bi lahko opravi-l malo več dela, tedaj sliši svo-je. Pravijo mu, zakaj ne opravi več dela sam od sebe in ge-morajo šele vprašati, ako izvrši lahko kaj več dela. Če pa dela-vec pravi, da ga izvršiti ne more, lahko izgubi delo. Precej delav-cov, ki so delali za kompanijo še dvajset let, so morali vzeti slo-vo, ali pa lahko gledajo za dru-gim delom.

Delavci še vedno ne vedo, ko-liko bodo zaslužili, ako bodo de-lali samo pet dni v tednu.

Demonstracije v Chi-cagu proti kraljevi

Zena rumunskega monarha sprejeta s klici ogorčenja radi terorizma nad delavci in kme-ci.

Chicago. — V soboto sveder je prišla rumunska monarhinja v Chicago. Lakaški sprejem, ki ga je priredila čikaška ofici-jalna klica skupno z denarno aristokracijo in rumunskimi podsepniki, se je slikovito mešal z demonstracijami, katere je organizirala organizacija Interna-tional Labor Defense.

Kraljica je bila sprejeta s klici v rumunskem jeziku “Do-l s morilec, dol s okrvavljeno ru-munsko monarhijo!” Demon-stracije so tudi nosile napise v angleškem in rumunskem jezi-ku, kot “Izpušite 2500 politič-nih jetnikov, ki trohne v ru-munskih ječah! Okrvavljeni rumunski monarh je umoril na-šega brata Tkačanka.”

Demonstracije so se ponovile pred mestno hišo, ko se je šla kraljica pokloniti županu. Šla-cija je demonstrante razpršila in aretirala dva moška in šen-sko. Trojica je bila čez pol ure izpuščena.

Chicago je podobno pokrajinski metropoli

Nove potrebe novega, narašča-jočega mesta.

Chicago. — T. H. Ross, muni-cipalni izvedenec, je včeraj izja-vil, da Chicago ni več mesto, ki je velik metropolitanski okraj, ki se razteza petdeset milj na sever, jug in zapad. Vprašanje mestne vlade je sedaj, kako raz-tegniti svoj delokrog in prilago-diti vlado novemu teritoriju.

V starih časih, in še sedaj po-nekod, so mesta rastle kakor dre-vo: veje so se razprostirle od sro-dine debla. Toda sedaj pa raste-jo moderna mesta kakor gozd, kadar raztrese veter seme na vse kraje na daleč okoli. To pa se je zgodilo radi tega, ker sedaj imamo moderno transportacijo, ki nas v kratkem pripelje v kraj, kjer stanujemo, ali pa kjer de-lamo. Vse od dobre transporta-cije je vaak rad živi zunaj na pro-stem.

Mesto narašča zelo hitro, s tem naraščanjem pa so v zvezi nove naprave in izdelave, kate-re narode mesto lično ter dajo ljudstvu kar najboljše transpor-tacijska sredstva.

Ogrski rabej je moral bežati. — Budapest, 13. nov. — Ogrski rabej, ki je včeraj obesil bive-ge poročnika Avgusta Lederer-ja, radi umora, bi bil skoraj linč-an, ko je po eksekuciji prišel s svojimi pomočniki v neko bliž-njo kavarano na “vsiščeno pojed-i-ko”. Gostje so bile letne tržne kasti in zapodili iz kavarne.

NAPREDEK SE NI V GLAVNEM NE-STO KITAJSKE

Deset dijakov ogroža obglavlje-nje. — Devet in trideset ured-nikov, ki so v severnem Kita-ju simpatizirali z narodno ljudsko stranko, je bilo eksekutiranih.

Peking, Kitaj. (Poroča Ana Rochester). — Deset dijakov iz-med devet in tridesetih, ki so bi-li aretirani na gloda Napredne-ga dijaškega društva province Sensi, ogroža eksekucija. Čang-tsolinov sin, ki adaj zapoveduje v Pekinu, je obljubil devetim vladnim tožam, da jima da pri-liko, da govorijo s njim v tej za-devi, preden bodo dijaki obglav-ljeni.

Oni, ki kontrolirajo smernice in politiko v Pekingu, so nazad-njaki. Vodičile narodne ljud-ske stranke se skrivajo. Delav-ski voditelji so začasno ostavili mesto. Trideset urednikov v se-vernem Kitaju je bilo eksekuti-ranih, kar so simpatizirali z na-rodno ljudsko stranko. Edin list, ki zagovarja interese narodne ljudske stranke v Pekingu, izha-ja v angleščini. Ta list zagleda bel dan v domovih ameriških prijateljev, ki simpatizirajo z narodno ljudsko stranko.

Severni generali se trudijo, da obdržijo simpatije tujesencev, in zato zmerjajo kantonske sile, ki so prodrele v dolino reke Jangce, z boljševiki. Če je markal Sun iz Sanga in Sanga Kiu Kiang, je dal obglaviti petdeset dijakov, če, da se imajo v poseti “rdeči” material za propagando.

Pripadniki narodne ljudske stranke so izrekli soglasno, da jim Federalizirani tiak služi naj-bolje, ako pomaga se bojevati proti smelnjavi, ki je bila nalašč in vedoma napravljena, da se gi-banje narodne ljudske stranke primerja z boljševizmom. Na-rodna ljudska stranka se je obrni-la na Rusijo, ker je ta protivol-jno izpremenila pogodbo s Ki-tajem in je tako pokazala, da je edina tujesemska sila, kateri se lahko zaupa. Komunistična stranka je organizirana na Ki-tajskem posebej od narodne ljudske stranke. Delo narodne ljudske stranke se zrcali v vzpo-stavljenju združene Kitajske in da se zlobo kontrola zapadnih sil nad Kitajcem.

TRMOGLAVA KOMPANIJA JE POKRILA POGODBO S KOTLARSKIMI DELAVCI.

Zbala se je stavke kavarinskih delavcev.

New Orleans, La. — Janhnke Dry Dock kompanija se je zba-la, da zadržijo tudi kovinar-ski delavci, ki je hitro podpisala pogodbo z izprtimi jeklarskimi delavci. Podpisala je pogodbo, ki jo je pripravilo tudi Društvo podjetnikov.

Val izprti delavci so se vrnili na delo. Ko je Društvo podjet-nikov prijavilo predložilo pogod-bo, jo je Janhnke Dry Docks kompanija ošabno zavrnila.

Zakon za nakup mlekarških pro-dukтов preklican.

Washington. — Pravkar je ta-kozvana Humphrey večina v fede-ralni trgovski komisiji naznanila, da je preklicala takozvano “pravilno trgovino” zakona iz-za leta 1919, ki ga je sprejela ome-njena komisija na neki konfe-renci, ki je imela opraviti z mle-karsko industrijo. Omenjeni za-kon je prepovedoval kupovati a-li prodajati mlekarške produkte po različnih cenah, ali pa ko so bile cene višje v enih krajih, v drugih pa nižje v ravno istem času, skladno s bile letne tržne razmere povsod enake.

Iznajdba za umetno podaljšanje življenja

Ruski znanstvenik je izumil apa-rat za obnovu dihanja in kro-ženja krvi.

Moskva, 13. nov. — V znan-stvenem laboratoriju sovjetske-ga vrhovnega sveta za narodno ekonomijo sta bila včeraj izvrše-na dva eksperimenta z novim a-paratom za umetno podaljšanje življenja. Aparat, ki ga gonita dva električna motorja, avtomatično regulira temperaturo in kroženje krvi.

Oba eksperimenta sta bila iz-vršena na pasu. V prvem sluč-aju so pasu odsekali glavo in po preteku pol ure so vbrizgnili v glavo svežo kri ter aplicirali apa-rat. Uspeh je bil dober. Pasja glava je odprla oči, ki so meš-kaile in tudi ušesa so se gibala. V drugem slučaju so pasu kloro-formirali in ga pustili mrtvega dve uri in pol, pa so aplicirali aparat. Pas je takoj odprl go-bec, gibal z nogami in občutil svetlobo ter bolečine.

Prihodnji eksperimenti se bo-do vršili na ljudeh. Iznajditelj upa, da bodo s pomočjo tega apa-rata možne operacije na argu, pljučih in drugih vitalnih orga-nih.

Izdelki in mešče v avto industriji narasle

Trgovski departament poroča, da so mešče in izdelki raznih de-lov za avtomobile preteklo le-to narasli.

Chicago. — (FP) — Kakor poroča departament trgovine, so izdelki raznih delov za avtomo-bile neverjetno narasli. Mešče so tudi lezele nekoliko gori, toda v primeri z izdelki avto delov so-le za spoznanje povisane. Lan-skega leta je bilo posebno zazna-movati ta napredek. V mesdah je bilo zaznamovati 46% nad o-nimi iz leta 1923. Toda v izdel-kih pa je produkcija narasla sa celih 49% lansko leto nad ono iz leta 1923.

Sicer te številke pokazujejo še precejšnjo kontrolo koncentra-cije teh izdelkov. Število kompa-nij, ki se bavijo z izdelavo raz-nih delov za avto, se je zmanjša-lo od leta 1919 akoro na polovico. Leta 1919 je bilo 2215 družb, ki so izdelovale dele avtov, sedaj pa jih je le 1300. V šestih letih se je število teh koncernov skrajšo, kakor vidimo, sa 50%.

Lanskega leta je bilo zaposle-nih v teh tovarnah 226,980 de-lavcev; leta 1923 pa jih je de-lalo v tej industriji 165,550. Le-ta 1921 začne depresija, je število delavstva padlo na 80-119 delavcev. Leta 1914 pa je bilo v tej industriji zaposlenih 47,785 delavcev.

Spodnje številke kažejo po-vočno letni zaslužek delavcev in izdelkov ter dodatno vrednost od leta 1904 naprej:

Leto	Povpr. let. Povpr. zara. Povpr. do-avtor. za mesec Povpr. let. Povpr. do-avtor. za mesec Povpr. let. Povpr. do-avtor. za mesec					
1904	8 541	21,722	91,541			
1905	885	2,265	1,284			
1910	788	2,719	1,281			
1915	1,304	5,221	2,490			
1921	1,545	5,221	2,490			
1925	1,545	5,150	2,749			
1926	1,583	5,653	2,809			

Kakor nam kažejo gornje številke, je bila povprečna me-za zvisana za nekako 200% od leta 1904 do leta 1923. Toda kljub temu pa so mešče le znat-no šle gori, ako jih primerjamo naraščajočim dobičkom, ki so ga imele razne družbe. Pri tem je pa tudi treba pomeniti, da so vse druge potrebine šle tako visoko, da delavčeva mešča v tej dobi skoro ni bila zadostna, da bi se dalo delavcu pošteno živeti. Vsekakor so mogli delavci, da so mešče ostale tako nizke, da so imeli oni čim večje profi-ta. Sicer pa vedno tako skrbje, da se njim ne godi nikake krivi-ca; delavca pa tlačijo vedno k-tom.

PRIMORSKI SLO-VENCI NA BEGU V JUGOSLAVIJO

Fašisti vlačijo Slovence v Sicilijo. Na stotine beguncev pribežalo v Ljubljano. Velike demonstracije v Ljubljani. Jugoslavija koncentrirala čete ob meji in baje je odredila delno mobilizacijo. Govorice o vojni.

Dunaj, 14. nov. — Novica iz Jugoslavije in Julijake Benediče zelo alarmujejo tukajšnje di-plomate. Dunajski listi poro-čajo, da je eno tukajšnjih posla-ništev potrdilo vest, da Francija mobilizira več armadnih zborov na italijanski meji.

V jugoslovanskih provincah Italije vlada velika panika. Fašisti so zagrozili z deportira-njem slovenskih in hrvaških prebivalcev na debelo. Na sto-tine Slovencev beži čez mejo v Ljubljano in druga slovenska mesta. Begunci pripovedujejo, da fašistovske tolpe, oborožene do zob s revolverji, ročnimi gra-natami in strojnimi napadajo Slovence v Trstu, Gorici in dru-gih krajih, vlačijo jih v zapore in odvažajo v Sicilijo.

Is diplomatskih krogov poro-čajo, da je Jugoslavija odredila delno mobilizacijo in začela kon-centrirati vojaške čete ob ita-lijanski meji.

Is Zagreba je prišla vest, da je bilo mnogo Hrvatov in Slo-venov aretiranih v Istri, blizu Opatije. V Kršanu sta bila aretirana dva duhovna. V Ljubljani so bile velike de-monstracije proti Italiji. Poli-cija je komaj zaprla cesto do italijanskega konzulata. Ceste, ki vodijo do konzulata, so bi-zabarikadirane. Ljudske mno-žice so nato šle pred francoski konzulat in peje marseljazo. Na Dunaju govorijo, da bo Ju-goslavija nastopila kot franco-ska sadnja straža, če Francija udari na Italijo. Ako Anglija hitro ne poseže vmes, je vojna neizogibna.

Is Belgrada javljajo o silnem ogorčenju poslanecev v jugoslo-vanski skupščini. Poslanec Bo-žović je obdolžil Mussolinija, da podpira macedonske vstaje; bo-lgarski komitai so oboroženi s italijanskimi puškami.

Rim, 14. nov. — Tršaški po-slanec Vilfan je bil sredi izpu-ščen iz zapora.

“Mussolini je mo-rleo!” odmeva po francoski zbornici

Poincare je dovolil demonstracije in vse stranke so plo-kale socialistom in komunistom, ki se ločili po ita-lijanskem diktatorju. Francija ne bo odstopila Sirije Italiji.—Aretacija Vilfana je razburila jugoslovansko skupščino. Ratifikacija nettunske pogodbe bo morda odložena.

Paris, 13. nov. — Francosko-italijanski obojni incidenti skupaj z Garibaldijevo provoka-torsko afero so včeraj popoldne izazvali ljute demonstracije proti Mussoliniju in fašizmu v franco-skem parlamentu. Značilno je bilo predvsem to, ker vlada ni hotela ustaviti demonstracij.

Komunistični poslanec Val-lant Couturier je zavpil: “Mus-solini je morilec!”

Rojalist Bire je adresiral mi-nistro: “Mož Bog, ali vlada do-voli take besede?”

Premijer Poincare je malo-marno odgovoril, da vlada je že vajena slišati take besede z leve strani.

“Jaz sem imenoval Mussolini-ja morilca, ne vas,” je ponovil Couturier.

“Rekel sem, da smo že nava-jeni takih nazivov,” je vztrajal.

BARANTANJE Z ZAMORSKIMI BOMBAŽNIMI TRGOVCI

Z lepimi obljubami zvabijo za-morce na jug. — Nato pa psovdeledodajalec prodaja de-lavce po pet dolarjev.

New Orleans, La. — Trgovi-na z zamorskimi delavci na jugu je postala še precej obširna. Sli-sijo se pritožbe, da je veliko za-morcev postalo žrtev te trgo-vine. Kupčije se vrše posebno v bombažnem pasu.

Ljudje, ki lastujejo velike to-vorne avte, čakajo na zamorce na odprlih cestah. Kadar pri-dejo zamorski delavci, ki se po-nujajo kot bombažni trgovci, te-daj jim lastniki teh tovrnih av-tov obljubijo prosto vožnjo na bombažne polje in z bombažne-ga polja domov. Povejo jim, da bodo trkali bombaž na neki plantaži, ki sploh ne postoji. Če se zamorce dajo pregovori-ti in sprejmejo ponudbo, tedaj jih odpeljejo v taborišče, ki ga strážijo privatni stražniki. Tam se psovdeledodajalec še je porav-na s praviimi lastniki plantaž za vsakega zamorca za najmanj po pet dolarjev, da mu ga odsto-pijo, da gre delat na njih plan-tažo. Mehški konzularni agentje zdaj preiskujejo razmere v državi, ker se z mehškimi delavci ravno tako ravna kot zamorski-mi. V vzhodnem Tekasasu so a-gentje delavskega departmanta aretirali devet teh brezvestnih trgovcev, ki so prodajali ljudi v sužnost na bombažne plantaže.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (Izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileiro \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 za tri mesece, in za izposojnino \$0.50.

Naslov za vse, kar ima vtič v "PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$6.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepju n. pr. (Oct. 31, 1926) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravičeno, da se vam ne ustavi list.

NEPOTREBNE SKRBI

Skozi ves teden so ugrabili, kako bodo župan in občinski zastopniki sprejeli rumunsko Marijo, kakor da bi bila izredno važna stvar, da pride v Chicago kraljica iz dežele, v kateri je delavcem prepovedano izražati svoje mnenje in se organizirati v strokovnih organizacijah za izboljšanje svojega gospodarskega položaja.

Kaj je kraljica? Predstavnica režima iz dežele, iz katere prihaja. In kakšen je režim v deželi, iz katere prihaja Marija? Na tisoče političnih jetnikov zdihuje v rumunskih ječah. Ti politični jetniki so bili vrženi v ječo, ne da bi prišli pred sodišče. Pregarjanja, ki so bila vpriporjena proti kmetom v Bešarabiji pod pretvezo, da so komunisti, so še v živem spominu. Masakri, ki so jih prirejali rumunski mogotci s svojimi vojniki, žandarji in policaji, tudi še niso izginili iz spomina. Na tisoče nasilstev, ki so jih izvršili rumunski oblastveniki nad rumunskimi kmeti in delavci, govore, da v Rumuniji vlada režim, ki je sramota za vsako evropsko deželo.

Rumunski kmetje se ubijajo in garajo na svojih majhnih kmetijah, delavci pa garajo in delajo v mestih za nizko mezdno in brez vsake socialne zaštite. Medtem ko ljudstvo živi v bedi, pomanjkanju in siromaštvu, pa rumunski bojarji in drugi oblastveniki razkošno in udobno žive v evropskih mestih, posebno v Parizu, kjer v družbi demimondtke upravljajo sadove dela rumunskega ljudstva.

Iz te dežele, ki tako ravna z ljudstvom in v kateri na ta način bojarji in drugi oblastveniki upravljajo denar, prihaja kraljica Marija. In zaradi te kraljice so bili skozi ves teden dnevnik polni novic, ki so pripovedovale, kako se bodo oblekli občinski svetovalci in župan, da oficijelno sprejmejo kraljico.

V-Chicago so zborovale že velike delavske organizacije; prišli so v mesto zastopniki velikih delavskih organizacij, ali še nikdar niso šli občinski zastopniki in župan sprejemati delavske zastopnike na kolodvor.

Cemu je treba iti sprejemati kraljice na kolodvor? Ali so kraljice mogoče več vredne ženske, kot delavske hčere in žene? Delavske hčere in delavske žene se preživljajo s poštenim delom in ne od kraljevskih apanaž, ki so izsesane iz ljudstva. Vsekakor vsaka delavska hči, vsaka delavska žena veliko preje zasluži, da jo gre na kolodvor počakati občinski zastop z županom vred, kakor pa vse kraljice, kolikor jih je še na svetu.

Združene države so republika, in mesto Chicago se nahaja v tej republiki. Za vsakega državljan republike je zelo poniževalno, da gre na kolodvor sprejemati člane kraljevskih rodov in se jim klanjat, da kasneje ti člani kraljeve rodovine norce brijejo iz državljanov republike ali se jim pa posmehujejo.

Kadar kralji, kraljice, principi in kraljičine potujejo, naj občejuje med sabo. Državljan republike nima ničesar iskati v družbi članov kraljeve družine, kajti državljani republike je kraljevim zajedalcem le navaden tepec, na katere člani kraljevih družin vedno gledajo le s preziranjem, kajti zanje je državljani republike le kanalja in bagaza.

Dati je treba priznanje onim občinskim zastopom ameriških mest, ki niso hoteli napraviti nobenih oficijelnih sprejemov kraljici, njegovi hčeri in njenemu sinu. Ti zastopi so pokazali, kako visoko cenijo kronane zajedalce, ki ne delajo, ne sejejo, ne žanjejo, vseeno pa žanjejo sadove delavnega ljudstva.

Cikaška delavska federacija je izrekla svoje preziranje. To je bilo možgano in v posmenjanja pripravljivo. Izgovor, da je treba biti napram kraljicam vljuden, ker so ženske, ne drži, ker so ravno tisti, ki tako govore najmanj vljudni napram delavskim ženam, hčeram in delavkam.

Za državljana republike je vsaka kraljica le predstavnik monarhističnega režima, t. j. režima, ki je ravno nasproten republikanski formi vlade. Za to ne more imeti pošten državljani republike za kraljice, kralje, kraljičine in prince, sploh za vse, kar pripada h kronanim parasitom, drugega kot zaničljiv usmev.

JAVNA GOVORNICA

Glavni članek S. N. P. J. in članek "Prosveta".

Cleveland, Ohio. — Za stavkarje v Passaicu so na seji društva "Naprej" št. 5 S. N. P. J. nabrali članj vato \$9.80. Denar je bil poslan na International Workers Aid, ki vodi pomožno kampanjo za družine stavkarjev in ima naslov: Textile Strikers Relief Campaign, 743 Main ave., Passaic, N. J. Darovali so sledeči:

Po 50c: A. Strubelj, J. Gržinčič, A. Stamsel, A. Garden, K. Trinajstić, J. Zupanc; po 25c: M. Stubenz, P. Hribar, Jack Cucančić, J. Svigel, L. Mashken, Jack Pozun, J. Durjana, F. Somrak, T. Čartalč, F. Valenčič, J. Bratović, A. Solar, T. Surina, F. Slosar, J. Simčič, Joe Bratović, N. Motulevič, F. Kukovac, F. Jazbec, A. Jereb, S. Lunder, B. Stanovnik, M. Čvelbar, L. Medvešek, T. Smuk, M. Šorn; 10c: Bryan 50c, Jannette Bosich 10c.

Bratki pozdravi! — Karl Trinajstić, nabiralec.

Priprave bivašega delegata.

Eucida, Ohio. — Člani tuintam govore o simulanti, toda nikdo ne pride z njimi na dan, da bi namreč povedal, kdo so. Znano nam je, kako površno je naš obiskovanje. Ko člani poročajo o obisku na seji, povedo tako-le: "Obiskal sem ga in sem videl, da je imel rok obvezano, in pri mizi je sedel." Drugi pravi, da ga je našel zunaj hiše, ko je časopisje čital. Tretji pravi: "Ležal je v postelji in glavo je imel obvezano." Tako so poročila na sejah.

Prošlo zimo se je meni vdalo nekaj narobe. Obiskal sem šel sumljivega. Ko sem prišel v hišo, je možaka ravno davil kašelj. Ampak "bolnik" ni nič pljuval! Kako bi tudi, ko je bil zdrav. Takrat sem naznanil predsedniku bolniškega odbora, kaj mielim in želel, da bi poklical glavnega zdravnika dr. Kerma. Dr. Kern je res pronašel, da "bolnik" ni bolan in možak se je javil zdravega ter šel delat. Če bi bil tak član oddaljen, bi seveda še vlekli podporo. To je samo en slučaj, ali takih je dosti po raznih naselbinah, ker se člani ne zavedajo, da je jednota ustanovljena zato, da pomaga bolnim, ne pa simulantom, katerih princip je, da morajo dobiti več, kakor pa plačajo.

Delegatje ome redne konvencije se spominjajo, da sem prišel s predlogom dne 23. septembra zvečer. Ampak delegatje so ugovarjali z vikom in krikom ter nikakor niso dali govoriti. Predlagal sem spot dne 24. septembra zjutraj. Zastopal sem stališče, naj se zmanjša odborova določba, katere se je glasila za deset milj, kar še danes zastopam. Zakaj bi član ne bil pri društvu čez okrožje ene in pol milje. Nekateri so tik pred dvorano, pa se veselijo, če so pri društvu, na sejo katerega morajo iti s karo. Največ je seveda takih, ki ne gredo na sejo, temveč prinesejo kar tajniku assement po seji, namesto da bi na seji pomagali reševati društvene in jednotne zadeve. Dosti bratov poznam, ki so bili nekoč soyo-tibom dMB-a etajin tooo aktivni pri društvu, zdaj pa so postali brezbrilni in na seji jih ne vidim že par let. V zadnjih petih letih sem jaz izostal od seje samo enkrat. Tako bi moral biti vsak, ki mu je do napredka v naši jednoti.

Člani dobro vemo to, da smo enakopravni pri prejemanju podpore, zato bi morali biti tudi enaki pri sodelovanju za organizacijo. Naša dolžnost je to. Delajmo val, da ne bodo izkoriščevalci izrabljali poštenih članov. Clevelandski zastopniki vseh društev se strinjajo s tem, da se podpora odtrga za prvih sedem dni, ker vemo, da se je za prve dneve boleznit tudi izplačane največ podpore.

Poleg tega bi morali primorati članstvo, da pristopi k najbližjim društvom. Istotako so se izrekli za večje nadzorstvo pri društvih. Imeli smo in še imamo navado, poslati obiskovalca, ki se ni bil za obiskovalca. Jaz mislim, da bi morali to opustiti, ker

takšni obiskovalci bi potrebovali čuvaje, ki bi jih nadzorovali, da bi pravilno poročajo o stanju bolnikov. Njim namreč ni toliko za to, v kakem stanju najdejo bolnika, temveč samo zato, da storo svojo nalogo. Ime bolniške obiskovalce, ki bi se ne bi moramo značajne člane za ozirali na prijateljstvo, temveč poročati resnico, tako da bi dobili podporo le tisti, ki so je vredni.

Društvo "Zavedni sosedje" št. 158 v Eucidi izkazuje \$377.50 prebitka, dočim izkazuje društvo "Cvetiči Nobel" primanjkljaja \$371.30. Ne mislim kritizirati brataškega društva, ki je oddajeno od prvega samo kakor pol misli, toda to navajam zato, da dokazem, kako umestno bi bilo, da bi se društva družili v eno. To bi bil korak napredka in bojšega uspeha. Bilo bi umestno, ako bi člani društva "Cvetiči Nobel" na svoji seji razpravljali o tem združenju. Mislim, da bi se s tem zmanjšali stroški obeh društev. Pokažimo, da smo res bratje. Vsi za enega, eden za vse; vsi v eno močno društvo. S tem bomo pomagali graditi močnejšo Slovensko narodno podporno jednoto. — James Bobich, tajnik "Zavedni sosedje" št. 158.

VIDOVIČEVA DOPISNA ŠOLA V SARAJEVU

Od organizacije z gornjim imenom smo prejeli članek kate-ri je napisan za Jugoslovane v Ameriki v vrhu, da bi se seznanili s to novo učno ustanovo v Jugoslaviji, katere v realnici nima nobene sornitnice po značaju kot je ustanovljena. Ustanovljena je radi potrebe, da se jugoslovansko ljudstvo dvigne višje moralno in kulturno ter etično.

Vidovičeva dopisna šola izdaja revijo "Učnjatelj" in tednik "Novi čovek", kateri izhaja za prosvetne etične šole, ki so ustanovljene po vsaj Jugoslaviji. Izobraževalni klubi, ki pripadajo tej učni organizaciji, so celo med Jugoslovani po drugih državah, zlasti pa v Ameriki med iseljeniki. Miljenko Vidović, po katerem je dopisna šola dobila ime, je ustanovitelj in prvi propagator izobraževalnega pokreta, ki se tudi imenuje "Vidovičev prosvetno etični pokret".

Cilj pokreta je, zanesiti znanje in nauk med najširše maso ljudstva, da se odpravi analfabetstvo, katerega je še precej po južnih kakor tudi osrednjih delih države in da se s izobrazbo sploh ljudje povzpajo nad laž, korupcijo in krivico, česar je toliko razpasenega po vojni med ljudstvom.

Pokret je zelo agilen. Do danes je razpšel med jugoslovanske narod na sto tisoče zvezkov raznih prosvetnih in etičnih prav. V zadnjem času si je nabavil par avtomobilov, na katerih se profesorji tega pokreta vozijo v razne kraje po Jugoslaviji, dele knjige in zvezke, obdržava-ja kulturna in moralna predavanja in organizirajo ljudi v izobraževalne klube.

Zadnje čase so profesorji na izobraževalnih ekspedicijah obrali vso južno Srbijo. Bile so velike žrtve, toda uspehi so vendar povoljni. Ljudje, kateri ljubijo prosveto in nasod, jim gredo na roko in pomagajo materialno in moralno, da se izobrazne ture kolikor mogoče uspešne in da se narod dvigne moralno in kulturno. Za svojo misijo "Vidovičev prosvetno etični pokret" pobira tudi prostovoljne prispevke. Glavni stan pokreta je v Sarajevu, Bosna, Jugoslavija.

Napoleonova pisana prodana za \$325.

New York. — Na javni dražbi, ki je bila v petek, je neki kolektor zgodovinskih dokumentov plačal \$325 za svedeni originalnih Napoleonovih pism in uradnih listin z njegovim podpisom iz časa, ko je bil francoski cesar.

Poincare dobil zaupnico.

Pariz, 13. nov. — Parlament je večeraj sprejel a 345 glasov prot 207 zahtovo vlade, da ne sme biti nobenih interpelacij, dokler zbornica ne odobri budžeta za leto 1927. Akcija glede dolgovne pogodbe s Ameriko pride na vrsto šele v februarju.

Kulizovno voči

"Kalendar Novi Svet", godina 1927. Naklada Jugoslovenskog prosvetnog Saveza v Sjedinenim Državama, Ill. Stane 50 centov. Prejeli smo na ogled ta lični kalendar za Hrvate v Združenih državah. Knjiga je broširana in obsega 82 strani izbranega čitva, ki bo gotovo dobrodošlo hrvatskih prijemnikov.

Odbor Jugoslovanskega prosvetnega zaveza je pri izdaji te knjige, ki zasluži boljše ime kot le kalendar, gotovo imel v mislih načela organizacije, katere jo je izdala. V kalendarju je vse polno kratkih povestit, črt, pesmi in podučnih in zabavnih člankov, kateri so proizvodi urednika amega, a v veliki meri tudi drobci najbolj znanih pisateljev, klasičkov ter modernih svetovnih pisateljev, ki so prevedeni v lepo hrvatiščino.

V uvodnem članku "Pozdrav novoj godini" je urednik kalendarja dal tudi kratak pregled preteklega leta. Kratki spisi Franca, Londona, Pleurona, Čehova, Lenina, Bouteta, Dostojevskaja in drugih se vrste med pesmimi, maksimi, prilovicami in izreki modrih mož. Tudi slike, ki krasijo gradivo, niso slabe. Kalendar je vreden svoje cene.

PREGRUPACIJA FRANCO-SKIH SOCIALISTOV.

Zadnji kongres francoskih takozvanih radikalnih socialistov je pokazal, da vladajo med strankami levčarskega kartela hudi spori. Ta levčarski kartel je bil sestavljen iz zastopnikov meščanskih demokratkih in zmernejših socialnodemokratskih strank. Glavna in hvaljevredna naloga tega kartela je bila, da izvede veliko politiko sporazuma med Nemčijo in Francijo. Kakor hitro je bil ta sporazum vsaj deloma dosežen, je bilo treba zavzeti stališče tudi k ostalim hrupnejšim javnim vprašanjem Francije. N. pr. k finančnemu vprašanju. Tu so se pa takoj ostro pokazala različna gledanja članov kartela, od katerih en del je še vedno zankal razredna nasprotja, drugi, socialistični, pa pravilno poudarjal, da kaže naš finančna kriza in način, kako si eni in drugi njeno rešitev predstavljajo, skozinkoz različne razredne težnje in interese, ki se morejo premagati in odpraviti le z razredno borbo. Blok je začel vsled tega kmalu razpadati. Glavno dnevno glasilo levčarskega kartela "Quotidien", ki so ga urejevali meščanski ekstremni demokrati in naprednjaki po sodrugoma Renaudi in Grumbach, bo najbrže prenehal izhajati. Omenjena sodruga sta še izstopila iz uredništva. Francoski socialisti se zato sedaj toliko resneje bavijo z izdajanjem lastnega dnevnika. Njihovo doseganje glavno strankino glasilo je bil list "Populaire", ki ga je bil osonal francoski levčarski socialist Longuet in ki je sedaj izhajal dvakrat tedensko. "Populaire" nameravajo sedaj izdajati dnevno. Francoskemu socialističnemu gibanju bo razpad levčarskega kartela le koristil.

SOCIALISTIČNI GLASOVI V KALIFORNIJI

San Francisco, Cal. — Pri bližnji 50,000 glasov je bilo odanih za kandidata socialistične stranke po vsej Kaliforniji pri volitvah 3. novembra. Največ glasov v San Franciscu je dobila Lena Morrow Lewis, namreč 9153. Upton Sinclair, kandidat za kongresnika, je dobil v San Franciscu 4588 glasov.

Veterani civilne vojne gadajo drug za drugim.

Washington, D. C. — Veterani, ki so se pred 65 leti bojevali v civilni vojni za odpravo zamorake sužnosti in enotnost Unije, naglo odhajajo drug za drugim v grob. Bilo za vojaške pokojnine javlja, da je v prošlem letu umrlo čez tisoč teh starcev. Danes so brez malega vsi stari čez 80 let. Nekaj let še — in zadnja priča civilne vojne se pridruži veliki armadi, ki počiva preko pol stoletja. In tedaj bo civilna vojna živeła samo še v zgodovini.

Prošlovja v govoru štedljivega predsednika

Govoril je v Kansas Cityju ob odkritju spomenika padlim.

Kansas City, (F. P.) — Predsednik Coolidge je imel govor v tem mestu dne 11. novembra ob priliki odkritja spomenika padlim v svetovni vojni. V svojem govoru je predsednik izrekel nekoliko besed, ki so nekaka mešanica sentimentalnih fraz, da so se nekateri rešni ljudje kar spogledovali, češ, ali to govori naš štedljivi Calvin, ali kdo drugi. Svoj govor jebral in ker ga jebral, je tem slabše, da je moral predsednik podati taka protislova, ki so tu navedena v izčrpu:

"Premirje ni znamenovalo konec vojne, zato ker vojne še ni konec."

"Pod nobeno drugo zastavo niso tisti, ki so služili njihovi deželi tako visoko čislani."

"Nihče ne more dvomiti, da je bila naša dežela poveljavna, povzdignjena in navdahnjena z njeno vojno poskušajo."

"Naša celotna militarna in navalna moč je največja, katero smo sploh še kdaj imeli v mirnem času."

"Vsekakor ko se Liberty bond umakne, vojno pripravljene napreduje."

"Priporočujemo nam, da nas v Evropi sovražijo. Taka poročila so brez dvoma pretirana."

"Ako vzamemo v celoti, tedaj vidimo, da je ni boljše mornarice na svetu kot je naša lastna. Naša armada je nepremagljiva in se lahko kosa z vsako istega števila."

"Mi lahko dovolimo drugim, naj se pripravijo, kdo je zmagal v vojni. Za nas je dovolj da vemo, da je sila, na katere strani smo se bili, zmagala."

"S tem, da obračamo pozornost naše, znači, da se nas ne ignorira."

"Naša glavna odgovornost je Ameriki."

"Ako tudi sem nekoliko ome-nil o naši narodni varnosti z ozirom na druge narode, nisem to storil popolnoma s namenom, da naredim kakšno primero, ampak samo zato, da zmerim moči."

"Velikokrat se nam predbaciva, da smo profetirali v svetovni vojni. Nekateri posamezniki so sicer želi dobitke, toda narod pa je trpel na velikih izgubah."

In kočno še ta kraljica predsedniškega govora:

"Ako ameriški duh odpove, kakšno upanje ostane tedaj svetu?"

RAZNO

Koliko besed potrebuje Slovci? Najnovejši rezultat leksikografskih raziskovanj na Angleškem prinaša nastopne ugotovitve: petletno dete, ki je normalno razvito, potrebuje za svoje izražanje besedišča, ki šteje 700 besed. Trgovci je toliko naprednejši od otroka, da obsega njegov slovar 3 do 10 tisoč besed, dočim mora biti književnik že bolj založen ter mora razpolagati z 12 tisoč izrazi. Shakespeare, največji genij vseh časov, je v svojih delih uporabil 24,000 besed. Leksikografi pa tudi niso pozabili izračunati, da mora razpolagati sodobni glavni urednik velikega angleškega lista s 45,000 izrazi.

Teror v Bolgariji. Ljapčeva vlada ni nič boljša od svoje zloglasne prednice. Teror v Bolgariji ni niti najmanj opustil. Ljapčev je vreden naslednik Cankova. Z nasiljem, preganjanjem, ubijanjem in zapiranjem skuša zajeziti nagli napredok socialistnih idej v izkrvavljeni Bolgariji. Ljapčeva vlada preganja sile strokovne organizacije in socialistične liste. Zlasti glasilo bolgarskih delavcev "Narod" je vladni silno ne ljubo. Obtožuje ga veleizdaje itd. in vse kaže, da bo list ustavljen in uredniki zaprti ali pregnani. Blizajo se namreč volitve v okrajne zastope in Ljapčeva vlada bi si rada še vnaprej zagotovila "svobodne volitve"...

ZARKOMET

Pereča vprašanja.

Zadnje dni smo dobili nove šekspirske fraze, ki jih izkašljujejo najmanj romantični ljudje: Poljubiti ali ne poljubiti, to je vprašanje. Kruliti ali ne kruliti. Piti ali ne piti. Hoditi po jaleh ali ne hoditi. Zadaviti se ali ne zadaviti. Kume cec ali kume cec.

Shawijanoviči.

Angleški dramatik Shaw je dobil Noblevo nagrado za svetovno najboljše literarno delo v letu 1926. Shaw pravi, da v tem letu ni pisal nobenega dela — in zato je menda dobil nagrado. Srečni Shaw! Koliko je drugih, katerim bi bilo dobro plačati, da ne bi nič pisali!

All je hudič že ubit?

"Sestra" Aimee je zdaj na oddihu. Ampak miru ji ne dam pa ne dam. Imenitna ženska!

Edače bogastvo.

Mister Brisbane, ki piše za vse elemente, pravi, da komunisti v Rusiji bo živel le toliko časa, dokler komunisti ne obogatejo. Potem pa bo v sovjetski republiki ravno tako kakor v ameriški, kjer delavec, kadar obogati, postane konservativen individualist.

V slučajih mnogih posameznikov je to mogoče, zlasti če ljudje žive v kapitalističnih ekonomskih razmerah, v katerih je življenje na stroške drugih zelo mično. Toda Brisbaneova buržoazna pamet ne pozna razlike med individualističnim in komunističnim bogastvom. V deželi, v kateri razlašeni posamezniki nimajo prilike niti sredstev za privatno obogateno, je mogoča le kolektivna obogatelost. Ta pa je dobrodošla! Komunistem, ki je po svojem cilju socializem, stremi za tem, da se bo vsem zdravim in sposobnim ljudem dobro godilo. In komur se dobro godi, ta lahko reče, da je bogat! Bogastvo komune ni smrt, pač pa življenjski napredek komune. Zato je struja, ki je zdaj na krmlju Rusije, prav storila, da je vse finančne moči sovjetske Unije posvetila razvoju modernih industrij. Rusija, ki bo stala na lastnih ekonomskih nogah in ki bo obogatila najprej svoje ljudi, bo šele zrevoletionirala ves ostali svet.

All si državljani?

Iz Collinwooda: Zelo pertinentno vprašanje je, kaj je storiti z državljani, ki vedno agitirajo za državljanstvo in vprašujejo druge: "Ali imaš papir?", ki vedno godrnjajo in kritizirajo, češ "Kaj boš ti, ki niso državljani! — sami pa pridejo na volišče zadnje minuta, tako da ne morejo priti na vrsto in morajo oditi, ne da bi volili."

Trije bratje.

Ali poznate tri brate, ki žive v najlepšem bratstvu: eden v Clevelandu, drugi v Chicagu in tretji v Denverju? Srečna jim majka, ker je že v grobu!

Tam je med...

Ce rumunski kralj izgubi kraljico v Chicagu, naj jo išče v Krucehajlantu.

Zalibog—

Vročina mori ljudi v Detroitu. Romane nam piše mesar.

Konjski tat je bankir. Podgana je tudi domača žival...

K. T. B.

V Franciji ni brezposelnosti. Ministrstvo dela v Franciji poroča, da se nahaja trenutno v cel Franciji le štiristoštirideset brezposelnih delavcev. Ti delavci, med katerimi je le enajst žen, dobivajo državno podporo za brezposelnost. Dela je dosti, le delavcev primanjkuje še vedno. Celotno v takih poklicih, ki ne zahtevajo kvalifikacije. Tako je bilo zadnjič ponujenih 1003 mest za pomožne delavce, pa se je ponudilo le 730 delavcev. Srečna dežela Francija, ki brezposelnosti ne pozna.

KAMELEON

Ozri se je po mrčini, mali sobi in oči so se mu ustavile na njenih rumeno rdečih lasih in brnato barvnih solnih.

Ona pa je upognila glazen, se skrbno in a preciznostjo izravala. Ali je že videl katero, ki bi tako storila v zadnjem desetletju? Ali ne spada tako obnašanje daleč nazaj v dni, ko so do bro vzgojene device morale biti zmorne v umetnostih ljubimkovanja, omedljenj in spreminjanja obrazov? Ali ni bilo tako obnašanje lastnost kokete leta 1880? Razdražen od vživljanja se je ustakal z napol stisnjenimi ustnicami, njej in samemu sebi pa prepuštil, da v duhu negalantno komentirata doživljaj.

V sobi so bile še druge ženske, toda do zadnjega trenutka je bil on edini možki. Nenadoma se spoznal, da se je ton njenega smeha neprimerno spremenil, začutil je nenadno vibriranje njene čuječnosti, njeno skoraj roparsko pripravljenost pri vstopu drugih možkih. Tedaj se je spomnil gostoljubnega smeha, s katerim je izražala svoj ženski dovtip; in moške besede, posebno če so bile izgovorjene s krototom, je navadno imela dolga, skoraj prisrčen in popolnoma poklonilni smeh. Precej čudno! S kakimi hitrimi in malimi sunki je obrnila nase pozornost! In poslušala se je opasnega, zvi-

jačnega načina napadanja na ono prijetno, črnolaso dekle v zelenem, ki je pa tudi dobro obdajala. Te ženske! Kak je boji med njimi! Vzdrževanje tega boja že ni nikak šport.

Med godbo je zopet pogledal nanjo. Tudi možki poleg njega se je oziral nanjo. Z dolgim, gledališkim vzdihom, jima je pokazala svoj profil in s hitrim zadahom je razširila svoja nedrja, istočasno pa leno privzdignila obe roki in jih polagoma pustila na kolena s proženimi, finimi prsti. "Krempljiti" si je mislil. Očividno se je tega zavedala, ker videča je svojo lastno sliko z obrnjeno glavo, svetlo odsevajoci mi, belimi lakti in s pral kakor pene pod jajčolanasto, sivo bluzo. Bog! Prizadeva si, da ga bo pljala. Njega! Ali pa je to za peljevanje kar na debelo — zapeljevanje vseh! Bil je voljan zapeljati. Njega! Ali pa je to za smejanje. Kar v žolcu ga je živilo in se mu zavrtelo vsakokrat, ko se je poslužila katerega novega "tricka", nove geste, nove fraze, četudi pocenake in obrabljene.

Pozneje je imel več prilike opazovati jo. Pri omenjanju poezije je pošla v zgovornost, ona pa se je proslavljala s svojo tiho in s širjenjem zeleno-plavih oči, katere je obračala v daljine. In s premišljenim, skrbnim nasmeškom je, kakor bi kdo rekel, oznanjala svoje hrepenenje, češ, ozri se na moje hrepenenje. Pogled dobro, kako sem

brezmočna, prosočna ženska. Tudi njene roke so prošle — prošle, brez kub in ovidno brez kosti, kakor da bi vsled preutrujenosti padle, kamorkoli. Ko je zopet pogledal na njene roke, je doživel isto kakor pri prvem srečanju. To je bil dolg večer. Kako dolgo je že tega? V formalnosti predstavljanja mu je ti stega večera uljudno položila roko v njegovo in začutil je, kakor bi prijel za mrtvo in mirzo ostrigo.

Objelo ga je grenko-bolečo čustvo. Začel je gledati nekoga drugega, dokler ga godba ni zopet privabila, da se je ozrl nanjo. Mladenič je pel pri pianu in negov glas mu je izredno ugrajal. Ona se je smehljala z vso odprto in napadalsko vabljljivostjo. Videl je, kako je zaposlena s pridobivanjem mladenci pri pianu. Njen visoki, tanki in slabotni glas je pretrgal zadnji zvok glasovirja.

"Ali ni bil to napev iz Debussyja, gospod Canby?" je dejala. "Gospod Canby se je uljudno smejal, mučno mu je bilo, ker bil je v zadregi. Pojasnil je, da je bil nek srednjeveški nemški spev deklit. Kako izborno tihniko — kako silno zmoglost je pospevala, da je valikdar izredno ravno napačno stvar. Nato jo je silal obrniti nase pozornost gledalcih maksimov iz Baudelaireja (o čemur bi bil prisegel, da ga ni nikoli čitala), od tam pa je preskočila z govorom na čipke in barvila. Skrbno je položila svo-

jo desno nogo na pod, in jo je prekrizala s levo.

Brezumno! In vendar kako izboren način je izbrala za vzemirjanje svoje sosesčine. Ko se je premeteno pripravila in zopet razkrižala svoja kolena, je vstala in stopila k glasovirju. Postavila se je tam v pozno po največji modi v figuro črke T. Zadelala se je ob mišičasti bok mladenci kakor mehka in prožna mačica. Še enkrat ga je prijala slabost v duši in ga razburkala. Ozri se je na njene lase, bliščeče se v plamenu rumenoredece.

Zazdelo se mu je, da vidi duhamornega, nezdravega, zverženega kameleona, kotla se ga je duševna perverzna razkošnost, patetično in strašno besnenje.

Vse te misli so vplivale na kaos njegovega razuma kakor močna jedka kislina; trgalo ga je v arcu. V trenutku so prišli hvaliti glasbo. Mladeničev glas — ne sme ga zanimati ... zanimati se mora še bolj, da se izpopolni ... pragnuti je treba lahkomiselnost ...

Oljajal se je vendar. Rešil se je nečesa, od čemur je grdo misliti, rešil se na uho.

Nekdo ga je pocukal za rokav; tista bela prožna roč je objela njegovo roko; tisti glas je kakor tanek meč presunil skozi njegovo zavest.

"Pojdi, Dane, greva, ti norček ti! Spraviti morava še avto v garažo, nahnati puplja in postaviti steklenice za smetano pred vrata."

Zadel se je ob njegov mišičasti bok, kakor se je prej ob plavalnega pevalca, in se muzala okoli njega kakor mala, mehka mačica.

"Pojdiva. Nikdar te ne bom mogla jutri sklicati."

In skrbno je privzdignila svoje obrvi, se zadnji pogled ozrla na mladenci ob glasovirju in istegnila svojo belo, gladko roko.

Za noč fermarja

SPLOŠNA NAVODILA O VALJENJU PIŠČANČEV IN NJIH NEGL.

Piše Frank Lukaneh.

(Nadaljevanje.)

Ko so enkrat piščeta stara 8 dni, je priporočljivo privedati piči tudi nekaj klajnega apna, približno 15—20 gramov (grains) na dan za eno piče, ali pa pomešati med zdrobljivo oparjeno pičo nekoliko drobno stločenih surovih kosti, ker taka piča udrži okostje in pospešuje rast. Sladkega ali kislega mleka dajte piščetom, kolikor se jim poljubi piti, ako imate istega na razpolago. U. S. Dep't. of Agriculture priporoča mleko za piščeta, posebno če kislje. Kislo mleko je v prvih dneh za piščeta kot zdravilo proti beli driski.

Piča naj se poklada v majhnih delcih, in sicer v prvem tednu vsako uro, v drugem vsako drugo in v tretjem vsako tretjo itd., ter naj se menjače daje enkrat namočeno, drugo znato pičo. Pri krmljenju ne sme preostajati piče, posebno ne mokre, ki se v gorkoti hitro kisla in je potem zelo škodljiva. Zelenjavo, kakor solato, regrat, spinato, travo, koprive in drugo zelenjavo, kakor kaljeni oves ter druga kaljena semena in šita, morajo piščanci dobiti takoj pri prvi hrani.

Omeniti moram še, da bi morali imeti piščanci kot prvo pičajo po preteku 12—18 ur na razpolago, vsaj par tednov predkuhan in dobro ohlajeno mleko; to bi bilo nekaj izvrstnega, a vode jim kajpada tudi ne sme primanjkovati. Da jih obvarujemo bele driske (white diarrhea) ali pa da jo preprečimo, naj se med pitno vodo eno tretjino kavne ališke na 1 galon pitne vode potassium permanganata, ampak ne več; to zdravljuje od driske urada preizkušeno za najboljšo. Ker je premalo pačnje in napačno ravnanje pri piščancih, jih pogine trumoma za belo drisko ali za sličnimi parazitnimi boleznimi. Kadar je suho vreme, posebno v gorkih, solnčnih dnevih, dovolite piščetom izlet na prosto. Paziti je na to, da jih koklja ne zapelje skozi mokro travo ali pa se predalec odstrani.

da jih ne prehiti dež ali pa rosa, ker v takih slučajih se pogosto radi prehlade, kar ima vedno slabe posledice. Najbolj pripraven za tak izlet je prostor, kateri je ograjen z žičnato ograjo. Tam potem lahko piščanci uživajo polno svobodo, varni pred mačkami, psi in drugimi nevarnostmi. V tem prostoru je lahko zopet drugi, z mrežo omejen prostor za boljše pičo piščetom. Ta mreža mora biti toliko gosta, da pač samo piščeta pripustiti k boljji piči, a to zabrani kokljaji.

Ko so piščeta tri tedne stara, prične tudi prava rast perja. V tem času pokladajmo spredaj imenovana močna krmila, jajčnih lupin, krede, kakor tudi nekaj zdrobljivo poparjenih ali pa suhih otrobov (najboljše debelih) in druge zrnatke piče, ker to pospešuje rast perja. Do osem tednov na ta način krmljena piščeta se bodo razvila povsem najboljše. Nadalje se lahko krmljuje enako odrasli perotnini.

Da perotnino hitro spoznamo glede starosti, je prednostno piščeta zaznamovati. Priprosto in priročno sredstvo zato so nožni obročki za perotnino iz celuloza, ali pa iz aluminija, kateri se dobe sporedno po številkah, ali pa v raznih barvah. Pozneje na prvi pogled svedočijo rojstno leto dotične perotnine. Ako se n. pr. prvo leto nataknejo piščetom ruščeti, drugo zeleni, tretje beli obročki (dajle kot 3 leta naj bi se ne gojila nobena kokoš), tedaj se pri še tako veliki družini lahko spozna živili, pripravišene za izvrstnje. Tudi se na te obročke lahko vtisnejo začetne črke perotinarja ali kak drugo znamenje ter se s tem vedno lahko dokaže lastnina. Takih obročkov ne rabimo samo pri kokoših, temveč pri vsakovrstni perotnini, še celo pri kamarkih in pri drugih dragih pičicah. Velike važnosti je tudi vtisniti v obročke številko rojstnega leta, kar vedno sigurno dokaže starost perotnine v slučaju prodaje in nakupa. Ta namen seveda spojinjo samo popolnoma nerazločljivo sklenjeni obročki, kateri se nataknejo drobnim nožem na pičket, kakor jih potem odrasli perotnini ni mogoče drugače sneti, kakor obročke prezati. Ogledate si lahko take obročke na raznih razstavah perotnine.

Vzgoja prtilikavne perotnine, katerih piščeta so izvanredno nežne živalice, bi povzročila še večje težave, ko bi se piščeta navadno ne izvalila ob času, ko jim narava sama priporoča do uspevanja z bogato zalogo različnih žuželk. Zdrobljeni kruh in mravljinčna piča naj bodo njih prva hrana, ker ni druge.

(Konec prihodnjic.)

Sumljivo. Učitelj: No, Jožek, povej mi, kako se imenuje žival, ki se vedno po blatu valja in pogosto potepa po sosedovem dvorišču? Jožek (aramejljivo): Oprostite, gospod učitelj, saj se ne bom več valjal!

Mislil je. Učitelj: No, Jim, povej, kaj si delal vse te dolge počitnice. Jim: Mislil sem, kako bo težka šola prihodnje leto.

KLOBASE KRAJSKE KLOBASE

Zopet razpolijam po vsi Ameriki izvrstne klobase, kakor že še tisoče rojakom znano, da so bile moje klobase izvrstne vsako leto, in letos pa bodo še boljše. Denar se vrne omni, ki niso zadovoljni. Ujundno se priporočam mojim starim in novim odjemalcem za obilo naročil. Cena 50c funt. Poština ni všteta. Denar pošljite s naročilom ali pa vam pošljem na C. O. D.

Slovenski trgovci bodete rojakom zelo ustrigli, ako boste imeli naše klobase v salogi. Pišite po ceno. Vse pisma in naročila pišite na:

JOSEPH LESKOVAR

610—14th Street, Racine, Wis.

BOŽIČ SE BLIŽA

Samo še nekaj tednov nas loči od božiča, ki je čas osebnega zbližanja, spominov in darov. V tem času nam misli nehoti poletijo v naš stari kraj, k našim sorodnikom in znancem, kjer marljivo trka na vrata potreba in pomankanje in trpljenje kot posledica porednih, vlačnih letine, slabega zaslužka, visokih davkov itd. Pomoč je tako naša potrebna kakor že dolgo na. Vsak dolar bo prinesel žarek veselja v žalostne domove. Dvakrat da, kadar v potrebi hitro da. Torej dajte in pošljite.

Vaša denarna pošiljatev bo zanesljivo in hitro dostavljena na določeno mesto, ako jo pošljete po slovenski banki.

ZAKRAJŠEK & ČESARJ

455 West 42nd Street, New York, N. Y.

ZA BOŽIČ ste lahko osebno v starem kraju, ako se pridružite našemu skupnemu potovanju v stari kraj na 4. dec. s parnikom "Paris". Priglasite se takoj, še je čas.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v salogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENC! — izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00

Slovensko-Ameriška Slovenci — zelo pocenja in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00

Zakon Hlogenije — točnaki naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50

Pater Mahavandura — V Kobaridu — zanimiva povest iz življenja ameriških franciskancov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50

Zajedaki — resnična povest in prava ilustracija dolejši skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75

Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenli pa Ivan Molek...\$1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 282 strani mehko vezana, stane samo...50c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosejati jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Sitar, 4644 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Janovick, 1171 Norwood Ed., Cleveland, Ohio.
Anton Bokal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.
John Krizan, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
John Rimac, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stalar, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Proletarce, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite pošto na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

J. S. Machar: RIM

Poslovenli V. M. Zalar.

(Dolje.)

Ogromno mestno obzidje s stolpi, Aurelijanovi zidovi, je bilo za namo in nama je zakrivalo vse, kar se imenuje Rim. Le vrhovi dreves so moleli iznad njega. Na desno in levo je teklo voku to visoko sivo zidovje, uporno, mračno in trdno, ki naj bi varovalo glavo sveta na vekov veke. Ni je obvarovalo. Sedemkrat je bil Rim osvojen, neštokrat opljenjen.

Peljeva se torej po tej glavni "Kraljici cest". Dva tisoč dvesto let je star kamen tega tlaka, po katerem tolčejo kopita našega konja. Še vedno tisti kamen, na katerem je stal pri drugem milijonu Hannibal z dvatisoč konjeniki in gledal na mesto, ki ga ni bilo mogoče dobiti, ponizati, ugnati, tisti kamen, ki je odmeval kmalu potem od korakov republikanških legij, ki so šle z novo silo in novim zaupanjem proti njemu, tisti kamen, po katerem je šla vojska Crassova proti upornim sužnjem in gladiatorjem, legije Pompejeve in Caesarjeve, Brutove in Cassijeve, Marc-Antonijeve in Octavianove. Mrtvi Augustus se je vračal tod iz Nole, mrtvi Tiberius iz Capri. Tu pri četrtem milijonu je stala Senecova vila, kjer si je dal filozof na ukaz Neronov odpreti žile; in tu je bil tudi pokopan. Zlata nosilnica Domitianova je plula tod na ramah močnih Afričanov in krasni vili nad jezerom Nemi v Albanekih gorah. Obogateli osvobodenci so vodili lastnoročno svoje priprave na večerni vojni. Tudi Cynthia, ljubljenska Propercijeva, "to zlato dekle tibursko", je vodila tod svoje konje pri vojni v Lanuvium, in pesnikov tekmev v njenih naklonjenosti jo je spremljal na okrašenem vozu, zakritem s svilinimi zastori, okoli katerega sta poskakovala dva mološka psa z velikimi ogrljaki. Kupel vseh narodnosti in krajev so prihajali tod, cela beraška kolonija je prebivala tu po obeh straneh v senci mavzolejev, tomb, kosatih dreves, oltarjev, apomenikov in herm.

Iz raztrgane bajte je priletel polnag pob — le hlače vise na njem — telo kakor baker, v glavo kakor cigane, in jel-jel kričati na nas: Ecco, ecco, signori! pa premetava z opičjo hitrostjo kozolce poleg voza — za trenutek preneha, beži, izteza roko — naenkrat se vrže na roke, beži po njih — pa se spet postavi, beži in nama moli dlan v voz. Dobili je soldo. Zavriksal je in na to geslo se pripodi bog vodi od kod pet drugih takih polnagih ciganev k vozu — pa že se obrača na kočiere na svojem vzvišenem mestu, kolne in jim grozi z bičem. Otroci so se prestrašeni ustavili.

Sofija Petrovna je med tem vzela svojo denarnico in vrgla nazaj pest srebrnjakov: Cemu ji jim ne napravila veselja, če se da napraviti s par novčiki? — je dejala ... Ciganeta leže na cestnem tlaku v enem samem klopiču...

Nasipi po obeh straneh ceste zapirajo razgled. Kapelice in osterle so edina poslopja, ki oživljajo žalobo te ceste. Pri eni taki kapelici naš voznik ustavi: Ecco, "Domine, quo vadis?"

Tukaj torej ... Eden tistih krajev, kjer se zabija žebelj v neumno človeško dušo. Milijoni takih duš z vseh koncev sveta so bili že tu. — Koliko milijonov jih še pride, predno nastane dan, ko ne bo mitologija naših dob za človeštvo imela nič več cene pego miti in bajke iz dob zapadlega antičnega sveta?

Sedel je baje sključen ribič Peter v martinskini jeci in bila je noč. In tu je nekdo prišel, trpeljal Petra iz ječe, vedel ga je pod Ca-

pitilijem, zavil z njim k Via Appia, in prelubi Peter, čuteč svobodo, jo brisal, kar so ga le noge nešle. In tu, ravno na tem kraju je kar naenkrat srečal Jezusa Gospoda. Jezus je nešel križ. Peter začuden ga vpraša po latinsko: Domine, quo vadis? Kam greš Gospod? — in dobil je ravnotako latinski odgovor: Grem v Rim, da se dam še enkrat križati. Peter je razumel. Sram ga je postalo kakor takrat pri Kajfi, ko je petelin zapel, obrnil se je in šel tiho nazaj v martinskino ječo. In nato ga je dal Nero razpeti na križ ... I no, mučeništvo ni bilo ravno prijetna zabava ...

Cedna, približno desettletna deklica nama odpira. Cerkvica je skoraj gola, v sredi rumen kamen in v njem lepo izdelan odtisek Kristove noge. Samo kopija, original imajo pri sv. Sebastianu, v cerkvi, ki stoji par sto korakov dalje. To je morala biti prav obsežna noga — meri gotovo poldrugi črvelj stare mere.

Greva iz kapele in kočijaž se ironično smehlja — najbrže menda taka neverna garbaldinska mrha ...

Peljeva se naprej. Zidovje, drevesa nad njim. Zidovske katakombe. Zaprte, in nikogar ni mogoče prilizicati.

Na levo razvaline Maxentijevega Cirka, moderna hiša je vzidana vanje — dalje!

Nagrobnik Cecilije Metelle ... Opustošena stavba, kazi je zbežast nadzidek iz srednjega veka. Tu torej je bil shranjen v prekrasni tombi pepel anah mogočnega triumvirja, bogataša Crassa! Nagrobnik pust, tomba leži v veži palače Farnese in pepel krasotice — bog vedi kam raztresen! —

Sofija Petrovna se je postavila v vozu in vzkliknila. Kakšna silka pred nama! Campagna!

Cesta se znižuje proti ravnini, spodaj se široči.

Stari Latium leži tu v vsi svoji razsežnosti. Čudovita ravnina, nažolta, tragično žalobna, ravnina brez konca. Zahod pa pričara tu sliko, ki ji daleč okoli na svetu ne more biti enake. Nad rjasto planjavo trepetja karminastordeč prah, razvaline starih vil in grobov plavajo v nji kakor ostanki razbitih osvetljenih ladij; Claudijev vodovod kakor bi štrlel iz nje s svojimi rdečkastimi oblaki in mogočno zgradbo na njih le zato, da bi sanjal svoje žalobne sanje v zarji zahajajočega solnca, ki je isto, kakor v dobar njegovega življenja; na skupini Albanških gora leži dih vijoličasto-rdeče svetlobe, tako čiste in očarujoče, da je kakor pastelna slika; Frascati, Albano, Marino, Rocca di Papa, Castel Gandolfo — vsa ta mesta so tako bela, nežna, steklo v hišnih oknih se lesketa kakor vdeleni demanti, parki in gozdi okoli njih so kakor temnozeleni valovi in ta vijoličasta svetloba trepetja na vaem ter kakor najprozornejši pajčolan ...

In daleč zadaj za ravnino na levo se dviga skupina Sabinskih gora. Na njih leži še nočnejša, še prozornejša svetloba. Vsaka brazda njih pobočja, vsak predor, vsak prepad, vsaka linija posameznih vrhov je označena mehko in trdno, kakor bi bila z oglom narisana v tej pastelni vijoličasto-rdeči barvi ...

Niti besede ne govoriva. Stojiva v vozu, oprta z rokami ob kočijažev sedež in gledava v to klasično pokrajino, kjer svetloba poje in sanja jo zavaljine ...

Cocchiere, oprt ob konje, zre tudi v daljavo ...

Ali moreš misliti v takem trenutku? Živeti? Dihati? Dvomim. Oči absorbirajo vso življensko energijo in vse sile, ki so v telesu.

(Dolje prihodnjice)